

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

MAXIMAS CATALANAS

La netedat es mitja vida.

ESTIUHEJANT

No poden dir que hajan vist la Vall de Ribas la majoria dels estiuhejadors y ayguaders que hi acudeixen si es que no's mouhen del plá de la carretera. El seu itinerari es sempre 'l mateix: del Establiment al Aygua, del Aygua al Establiment, ab lo qual creuhen tenirne prou pera passejarla. Aixís com la calor enerva, la fresca regalada á l'ombra dels arbres y al costat del riu eternament rondinaire encomana una nyonya, una mandra tan deliciosa que 's torna verament invencible. Es inútil que tracteu de arrencarlos de aquell estat de beatitut material, prometentlos vistas hermosíssimas desde las alturas... Vos miran com assombrats, y ni menos vos escoltan. Alló de pujar els hi ve sempre costa amunt.

Alguns, lo més que 's permeten es arribarse fins á la finca de recreo dels Engelats, qu' extén al llarch de la carretera son espléndit Parch en el qual fins hi ha palmeras (palmeras en aquesta terra freda, que 'l Pirineu corgela ab el seu alé de neu! Be es veritat que ja saben els que se 'n cuydan lo que 'ls costa l' abrigarlas ab estoras desde que 's presentan las primeras geladas!)

Ab permís del amo actual de aquesta hermosa finca pot visitarse y se 'n surt enamorat, sobre tot de la fondalada que té al enfront, convertida en un parch natural pompós y espléndit, creuhat de caminals y plasseletas, animat per una corrent d' aygua que salta pels penyals y enriquít per una successió de fontinyolas á quina més fresca y regalada. Allí la lliure naturalesa s' expandeix sense que ningú la cohibeixi en sos pintoreschs capritxos.

Altres banyistas ja s' atreveixen á pujar fins á Ca'n Gorra ó fins á l' Atalaya, rústega casota bastida sobre un promontori, que domina la carretera.

Encare rich al sentir á una senyora castellana que deya molt formal:

—Hemos andado lo menos dos leguas y media.

—Pues donde han ido Vdes.?

—Allá arriba.

Y ab el dit senyalava l' Atalaya, ahont qualsevol hi pot pujar en menos de un quart d' hora.

Pero la major part dels estiuhejadors de Ribas son aixís: á las alturas hi pujarán quan els hi portin: quan hi haja cremalleras y funiculars com al Tibidabo y á Suissa... es á dir, may.

Terra rústega, escabrosa, creuhada de camins infernals, y aixó quan n' hi ha, no es de creure que, ab tot y la seva hermosura ingénita, arribi á disfrutar may dels refinaments de la civilisació moderna, que allá á Suissa, per exemple, avuy com avuy, forada l' interior de la gran penya Jungfrau (la dona verge) per entafurarhi un ascensor, que permeti escalar la punxaguda cima, ab la mateixa comoditat ab que 's puja al últim pis de una casa moderna, dotada de aquell aparato.

Pels nostres Pirineus no hi ha altres ascensors hábils que las camas, ni hi valen altrás máquinas elevadoras que la manxa del pit de cada hù.

Pero aixó sí tant com més penosa resulta l' ascensió, molt més s' estima la recompensa que 's cobra la vista esplayantse sobre 'ls inmensos panoramas.

A la dreta de la Vall de Ribas senyoreja 'l Taga, una montanya arrodonida, que 's destaca de la gran cadena del Pirineu, formant el núcleo de las valls del Fresser, del Saganell y del Ter. Camprodón, las minas de Sant Joan, Ripoll, Capdevánol, Ribas y Pardinás s' acoblan al entorn de la seva inmensa

falda. Te un' altura que no baixa de 2,000 metres, y la cima tota ella cuberta de herba rasa sobre la qual rellisca el peu, quan s' efectua l' escalada, pendent amunt á falta de camí.

El poblet de Bruguera se queda molt avall, ab sas quintanas de conreu y ab son escampall de casotas torradas. Montanya amunt no 's troban més que pradas y boixedas, donant abrich als remats de bens que s' hi xalan, encontrant en plé estiu, la pastura y la frescor de la primavera. Desde la rica font del Pastor, digna rival per la fredor y la lleugeresa de sas ayguas de la famosa de Sant Gil de Nuria, un remat al veure'ns ens saluda ab un concert de bells, que pren las proporcions de una sinfonía modernista. Todas las cordas desde las graves dels marrans á las agudas dels anyellets s' armonisan y 's concertan ab el drinch de las esquellas y ab el xiuxiueig de la ventada.

Després, més amunt, silenci complert. Pero, en cambi ¡quín estenall de floretas de tots els colors y matissos, ressaltant sobre 'l vert de l' herba, y per l' ayre quin voleyar de papallonas, per sos tons irritats, rivals victoriosas de las mateixas flors!... N' hi ha verdaders núvols, y no sembla sino que s' hajan donat cita al í pera galejarnos.

La cima del Taga forma un mirador incomparable en los días serens, que per desgracia son molt contats durant l' estació d' estiu. La gran cadena Pirinenca, s' extén pel costat Nort, com un exercit de gegants en filera, desde 'l cap de Creus fins á la serra de Cadí, mostrant sas culminants alturas, el Canigó, el Puigmal, las dos dents de Pedra-forca. Ab la vista seguiu todas las depressions de aquell formidable agombolament de montanyas. A Sol ixent veyeu l' Ampurdá ab el Golf de Rosas y las Medas, y endavineu á través de las alturas el curs del Ter y del Fluviá. A Mitj día la Plana de Vich, el Montseny, el Sant Llorens, el Montserrat, y allá al lluny mitj confosas ab la calitja se dibuixa la Serra de Prades que forma la barrera divisoria de la Conca de Barberá y 'l Priorat.

Un panorama que abarca próximament la meytat de Catalunya.

•••

Davant per davant del Taga, á l' altra banda del riu s' alsa un' altra altura menos elevada, es cert, pero no menos tentadora. Per son aspre aspecte li donan el nom de Turó de la Berruga. Empendre's la pujada de dret com se fa ab el Taga fora temerari en rahó de la seva escabrositat. Hi ha que franquejarse pas de costat, fer com qui s' allunya d' ella per acostars'hi més. També aixís es menester tractar als homes de genit atrabiliari.

A través de bosquets de roures se guanya el llogaret del Bayell, escampall de casetas, quals habitants se dedican á la cria de bestiar. Clarament indican l' ocupació predilecta de aquella bona gent las xamosas pradas y devesas que com un escampall de verdas catifas enrotllan el caseriu.

Una dona ab un semalé en equilibri sobre l' espatlla y una galleda á cada extrém vé de la font propera camí del poble, y empreném desseguida el camí qu' ella ha desfet, trobant un dels més richs manantials de la comarca. ¡Quina frescor y quina finura d' aygua! A un li dol deixarne: se la beuria total... Si á lo menos pogués emportársela á Barcelona..

Desde la Font, á través dels prats s' arriba al bosch comunal. El Bayell mereix un premi dels Amichs del arbre, per lo bé que 'l conserva. Espés, atapabit, ab pins de branca esparrancadas tirant á abets, alts, drets com ciris, las socas folradas de molsa, y 'l terror tan tou de fullaraca y mantillo,

que 'l peu s' hi enfonza fins al turmell. ¡Quín bosch més espléndit!

La pendent va fentse empinada. Trobém á un pastor:—¿No hi ha camí per arribar al cim?—li preguntém. Y ell ens respón:

—Tot ho é.

No hi ha més remey que tirar al dret, apoyant el peu en els relleixos de las rocas, amarrantse ab els baixos, que creixen á tofas per tot arreu.

Per últim se guanya la cimera, erissada de puntas de roca que á flor de terra forman com una barrera. Entre ellas se veu un gran número de arbres cremats, sense escorsa, que relluhen esblanquehits á la llum del sol meridíá. Fa alló l' efecte de un cementiri de bosch.

La vista es menos dilatada que la que 's disfruta desde 'l Taga; pero també paga 'l tret. Al un costat la cadena pirenenca, el Puigmal y 'l Coll de Tossas, tocantse com qui diu ab la má. Al peu el poble de Campellas á vista d' auccell. Al altra part la vall que conduheix desde Capdevanol á la Pobla de Lillet. Y al enfront la Plana de Vich ab el Montseny y més enllá las montanyas qu' enrevoltan el Vallés.

El Puig-mal se va cubrint de grans pilots de nú-

vols ronsayners. Y precisa baixar més que depressa en previsió de una segona tronada.

Y en efecte duas horas després descarregava.

Al día següent el Puigmal y las alturas de Nuria apareixían blanchs de neu; y á la Vall de Ribas feya fret, y eran molts els banyistas que ja parlavan de fugir.

Ens trobavam al día 25 de agost, quan la naturalesa 'ns servía aquella serie de colossals sorbetes.

P. DEL O.

Ripoll 27 agost.

PICAS

La nena que jo estimava
sempre 'm deya ab dols somris
qu' ab pá y cébas passaría
ab mí la vida feliç.

Mes un día vaig pagarli
un brená á la font del Gat
y tot fent la desmenjada
va repetí á cada plat.

Diu que 'l món ha perdut l' esma
y ara rodará al revés.
la caló entrarà al Desembre
y 'l Corpus caurá en Jané.
Al estiu 'nirém ab capa
y per rentarnos las mans
l' aygua será tant glassada
que 'ns haurém de rentá ab guants.

Si d' una cansaladera
pogués sé 'l cansaladé
la vida fora una vinya
sens cap pena ni gemech.
Perque, segóns testas sabias,
al hivern com al estiu,
ab llomillo y butifarras
l' amor n' es mes positiu.

MIQUEL SERRATS

Segóns un dels que manejan
aquesta important qüestió,

el día que l' inaugurin
comensarán per aixó.

NO HI HA FESTAS

No m' explico quín gust pot trobar certa gent en veure com els pagesos se mullan.

¡Pues no es poch l' escándol que alguns arman al *Excelentísim*, porque 'l pobre Ajuntament, sangrant-se prudentment en salut, ha acordat no fer festas aquest Setembre!..

Qu' es una corporació inútil, que 'ls seus individus son *tontos de capirote*, que *tots* els barcelonins están indignats per la supressió de las festas...

Comenso per exigir la rectificació d' aquest error. Podrán *alguns* barcelonins estar indignats: *tots*, nó. Desde luego afirmo que jo, no solzament no participo d' aquesta indignació de que parlan els partidaris incondicionals de la xirinola de la Mercé, sinó que crech que ara es la primera vegada que l' Ajuntament demostra tenir *ull clínich* y sentit comú.

La mateixa sinceritat que m' ha guiat alguns cops al atacarlo 'm guía avuy al aplaudirlo.

Senyors del municipi, ho han fet molt bé!

¡Poguessim sempre dirho aixís!

..

Un dels arguments que ab més persistència trompetejan els defensors de la *juerga* de Setembre es el de que aquestas festas proporcionan incalculables beneficis als barcelonins.

Confesso que no me 'n havia adonat.

De mí sé dir que, ab tants y tants anys com fa que las tais festas se celebran, aquesta es l' hora qu' encare no hi reparat que 'm produhissin la més petita ganancia. Un sensible encariment en els articles de primera necessitat; la *gorra* d' algún parent llunyá que, aprofitant la rebaixa dels trens, ha vingut aquí y se m' ha plantat á casa... y parin vostés de contar. Ni m' han millorat el sou, ni m' han rebaixat el lloguer del pis, ni 'l sabater m' ha fet las sabatas per menos preu, ni sisquera 'l contingut de las capsas de mistos ha aumentat d' una cèrilla...

¿Que alguns rams induptablement hi guanyan?

No diré lo contrari; pero també 'ls constructors de caixas fúnebres veuhen aumentar els seus beneficis en época d' epidemia, y ¿hi haurá ningú tan fresch que s' atreveixi á assegurar que 'l cólera y la febra groga son ventatjoses pera las poblacions?

..

Entre las cosas més origina's qu' en defensa de las festas de Setembre hi llegit, figura en primer terme l' afirmació que fa un diari de que 'ls concejals avansats del nostre municipi que han votat en contra d' ellas han sigut juguet de la reacció.

Permétinme desmentir categóricament semblant *infundi*. Cert

qu' en l' assumpto dels festeigs hi ha jugat una *má oculta*; pero no es aquésta, com suposa l' aludit diari, la *má* de la reacció, sinó la *má* de 'n Kuroki.

¿Ho duptan? Donchs ja poden pujarhi de peus, que de bona tinta sé la noticia.

Sembla que al sentir parlar de que á Barcelona 's farían festas, el general japonés, que habitualment está groch, va tornarse vert.

—¡Si aixó 's confirma, estich perdut!—s' assegura que deya:—Es tanta l' anomenada de las festas de la capital de Catalunya, que quan els meus soldats s' enterin de que 'n fan, desertarán en massa pera anarlas á veure, y llavoras... ¡adiós imperi del Sol naixent!... En menos de quatre días desapareix del mapa.—

Y aconsellat per en Nogi, en Togo, en Noizu y en Kamimura, va enviar immediatament cap aquí uns quants saquets plens de *yens*, destinats á guanyar voluntats y á corrompre conciencias. *Voilà tout*.

..

Pero, ara parlém una mica en serio, que l' assumpto s' ho mereix.

AVANS QUE TOT, LA LLEY

—¿Fondos avuy?... Haurás d' esperar un altre día, noya: els diumenges... la bossa descansa.

UNA ARTISTA

No sòls, com algú pot creure,
pinta alsinas, pins y roures:

quan se troba en societat,
també pinta la cigonya.

Al pendre l' Ajuntament l' acort de desistir per aquest any de celebrar las festas de Setembre ha confessat, encare que dissimuladament, que obehía á dugas causas.

Primera: la falta de temps.

Segona: la falta de quartos.

Qu' es ni més ni menos que lo que vam alegar nosaltres al combatre senmanas há l' idea de tornar á las *andadas* el día de la patrona de Barcelona.

—Pera fer enguany las festas de la Mercè—vam dir—se 'n han adonat massa tart. Y prescendint d' aixó, no hi ha diners.—

Contestín ab ingenuitat: ¿Pot honradament disposarse á moure gresca y xibarrí una corporació com el nostre municipi que al fí de cada quinzena passa quí sab els apuros pera pagar el son á modestos empleats de tres pessetas diarias?

Y respecte al temps, donada la importancia y extensió de Barcelona, ¿cóm es possible qu' en quatre senmanas s' improvisi una cosa qu' en els pobles més insignificants no s' prepara ab menos de mitj any?...

L' Ajuntament ha baixat del burro, y ha fet molt bé. Val més baixarne que caure'n.

Lo que ara convé es que totas las experiencias fins avuy adquiridas se tinguin ben bé en compte y se 'ls hi dongui en lo successiu l' aplicació deguda.

¿Que l' any que ve 's vol fer festas?

¡Que 's fassin en hora bona; pero que 's proce-

deixi ab método, que 's tanteji be 'l terreno, que no 's badi.

Per lo que toca á la época oportuna, convé no olvidar que la darrera dezena de Setembre es molt aficionada á ploure.

En quant á la preparació, s' ha de tenir present que d' un período de dos ó tres mesos no se 'n pot treure res.

Y referent als quartos, hi ha que acostumarse á l' idea de que per més que n' hi haji de disponibles, sempre 's farà curt.

Meditínse ara com á conclusió aquestas dugas sabias sentencias de la *Crotalogia*, y haurém acabat: «Las castanyolas poden tocarse de dugas maneres: bé y malament.

«De no tocarlas bé, es preferible no tocarlas.»

En lloch de *castanyolas* pósinhi *festas*... y ja no hi ha res més que dir.

A. MARCH

AMOROSAS

DEL LLIBRE «VIDAMOR»

¡Oh despertar de la infantesa!
¡Oh nova vida en un mon nou!
Vareig fixarme en ta bellesa
y ja 'ls meus ulls ne tenen prou.

DESCANSANT

—Escolti, municipal, ¿sab ahont es el carrer de las Moscas?
 —Tendrá V, que perdonar: hoy es diumenche, y 'ls diumenches no sabemos res.

Vas entrobrir la boca un día,
 y dels teus llabis carmesíns
 se 'n despregué una melodía
 qu' encare sento cor endíns.

Ens hem trobat altra vegada
 y ens hem creuhat sens dirnos ré:
 jo t' he seguit ab la mirada,
 tu has apretat ton pas lleugé.

Mes, réullantme ab gran dolcesa,
 en ton esguart jo hi he llegit
 tot un pcëma de tendresa
 que ha fet dalir mon esperit.

En ton semblant d' avergonyida
 hi havia un gesto benhaurat
 y en aquest gesto he vist, ma vida,
 l' amorós pacte sagellat.

Que la teva ànima encisera
 ha parlat baix á n' el meu cor

y en un esclat de primavera
 ha poncellat el nostre amor.

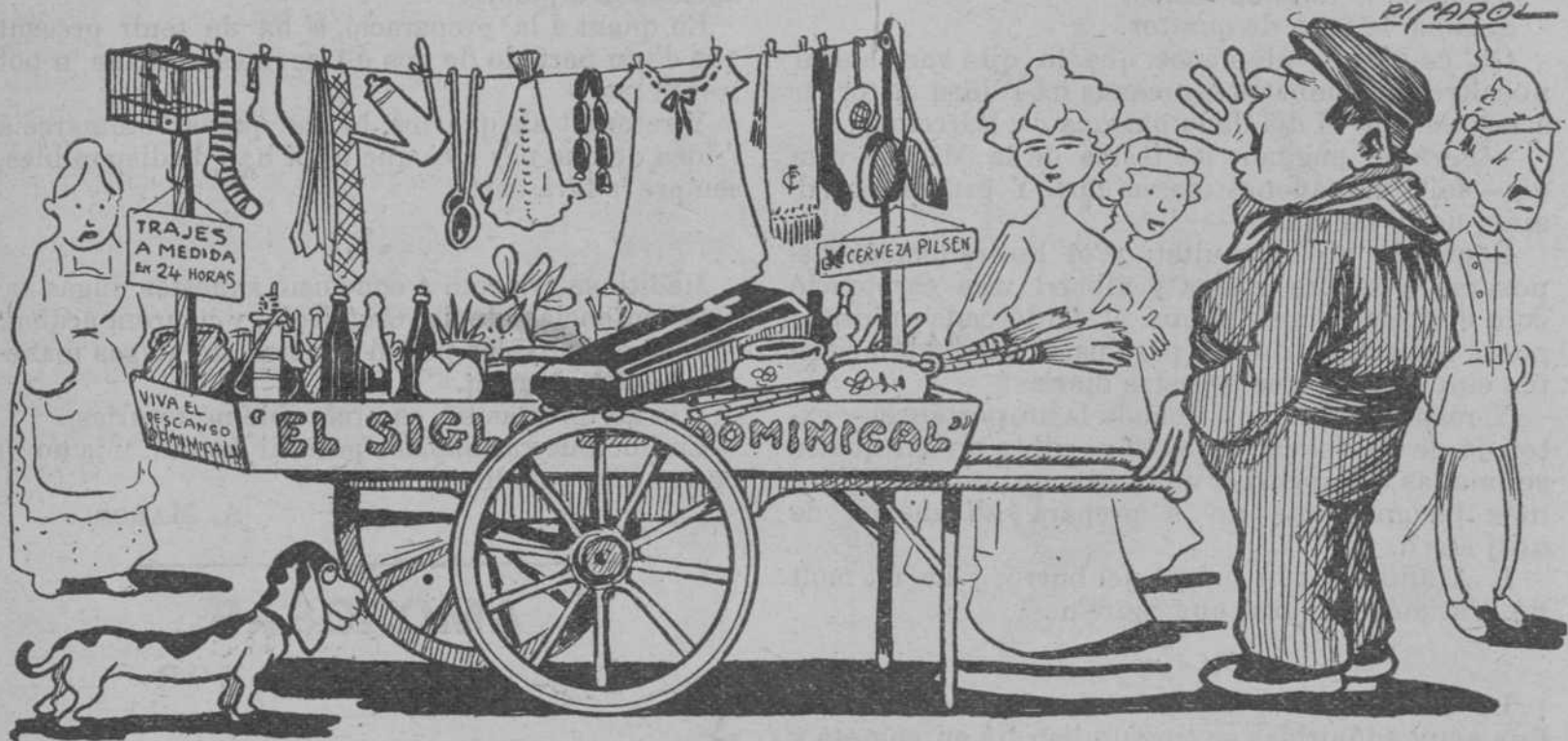
Ton cos lleuger y exprimatxat, casante,
 ha sofert una tal transformació
 que avuy et veig, amor, com una planta
 al bó de la sahò.

Tos llabis s' han desclós á la certesa
 com s' hi ha desclós també 'l teu pensament
 y el teu bust ha pres forma de bellesa—
 de bellesa esplendent.

Aquell coloret pàlit de ta galta
 que, regular, metódich y constant
 et feya estar temporalment malalta
 s' ha fós com per encant.

Tas paraulas d' amor ara respiran,
 expontáneas, la ingénua sensació

ESTABLIMENTS QUE ARA SERÁN MODA

«Quedan exceptuados del descanso:
 »Los vendedores ambulantes que se dedican á la venta de varios artículos al menudeo.»

(Extracte de la nova llei.)

y miran els teus ulls, quan á mi 'm miran,
ab franca serenó.

Té ara el teu coll ampleta sobirana
com la tenen tos pits forts y ondulats,
y un excés concentrat de vida ufana
se 't véssa pels costats.

Mes, no trigaré gayre á veni 'l día
que 't farà defallí ab esllanguiment
un mal que no té res de malaltía
y que 't durá á un felís deslliurament.

¡Que 't trobo cambiada,
d' un quant temps, estimada!
Ja no ets l' ardent femella
que 's dóna á sa parella;
ja no 't sents neguitosa
ab ta febre amorosa...
¿Que t' has cansat de mí,
poté, y no m' ho vols dí?

No 'm semblas la mateixa
de quan ens vam coneixe:
ta plácida mirada
es freda, reposada,
y en tos petóns, aymía,
no hi ha lo que hi havia...
¿Es que, d' ara endavant,
no 'm vols estimar tant?

Ton amor va tornantse
com una confiança...
Mes, ay, que 'l dols afecte
tranquil, plé de respecte,
qu' ara 'ns tením, esposa,
em sembla un' altra cosa...
una cosa millor,
¡molt millor que l' amor!

¿Que no t' estimo, 'm dius,
com avans t' estimava?
Vellela del meu cor,
¡ai 'm llegíssis á l' ánima!

T' estimo més y més
cad' any que arriba y passa,
y el que vé, si som vius,
molt més haig d' estimarte.

Si es que una proba 'n vols
vina, asséute á ma falda,
y apóyat en mon pit
com avans t' hi apoyavas.

Per cada cabell blanc
vuy ferte una abressada,
y vuy donarte un bés
per cada dent que 't falta.

¿Qué dius, que 'ls meus petóns,
ma vida, avuy et glassan
y t' encomanan fret
las mevas abressadas?

¡Si 'tinguessis mon cor
presoné en tas mans balbas,
encare ara, amor meu,
podrías escalfarte!

MAYET

APROPOSIT D' «ELS ALLOTJATS»

Al arribar á Barcelona, interrompent el meu estiu-heig, me trobo ab diferents periódichs, cartas y recriminacions que 'm tiran en cara 'l perquè hi arreglat al catalá ab el títol d' *Els allotjats*, l' aixerit vaudeville: *Le billet de logement*.

La contestació mes curta fora encararme ab els meus honorables y pudorosos crítichs dibéntloshi: «Ho he fet perquè m' ha donat la gana.» Pero com aquest rebombori 'm dona peu á dir unas quantas cosas que feya temps me guardava al pap, contestaré ja en general, ja particularment á tota la *tartufferie* barcelonina que ab aixó de la moral no está gayre bé de papers.

UNA VÍCTIMA DEL DIUMENGE

—¿Abont vas ab mitja barba?
—Han tocat las onze y 'l barber no está per romansos:
diu que l' altra mitja ja me l' afeytará demá.

ENTRE ELLS

—¿Tens un cigarret, Bermudes?
—No, chico: desde que nos privan de puchar d' arroz
als tranvías, he tenido que suprimir el tabaco.

« ¡La moral! ¿Pero qu' es la moral? Jo, are 'm dirigeixo á tots aquests moralistas de darrera hora y 'ls hi pregunto: ¿Es moral deixar diners al vint per cent? ¿Es moral despatxar á la minyona que s' entén ab el senyoret y abandonarla al mitj del carrer ab un fill als brassos? ¿Es moral fer mantenir al marit fills que no son d' ell?...

Un petó en escena, esgarrifa; si l' espectador pudorós el pogués anar á fer entre bastidors fora admés.

Una parella unida per l' Amor, cor-lligada voluntariament, fidels abdós, es una immoralitat espantosa. Un matrimoni ab tota regla, ahont cada hú tira pel seu cantó y per qüestió d' interessos viuhén junts, es de bon tono.

Per la nostra societat, la immoralitat inesborrable es no tenir diners. A la cayguda per miseria, á la filla del medi se li barran las portas. A la cayguda per vici, á l' aristócrata que s' entén ab el lacayo se la tracta d' exce lentíssima.

En una societat, donchs, carregada de prejudicis y fórmulas ¿quí es que s' atreveix á parlar de moral?...

¡Hipócritas! Vos vé molt bé que de tant en tant s' estrenin obras com *Els allotjats*: d' aquesta manera, coberts ab el vel de la hipocresía, aneu pels carrers, com els faritzeus, llevant l' anatema de la immoralitat pera ofegar els crits de la conciencia.

En qüestions d' Art, no mes hi ha dugas menas de género: el bó y el dolent. Jo tant disfruto ab el *Don Alvaro* del duch de Rivas com ab la *Hedda* del Ibsen. Dugas concepcions que, malgrat el procediment, responen á la finalitat exigida.

El *vaudeville*, fotografia, ó si 's vol, caricatura de la part cómica de la vida, deu oferir las sevas dificultats, porque aquí, que tenim una eminencia á cada cantonada, encare no se n' ha escrit cap.

Ey! mentres no citém com á *vaudeville* *El joch dels disbarats*, y altres neulas de 'n Teodoro Baró.

¿Diuhén que jo cambio d' ideas sovint? No se 'n extranyin. Es propi dels homes moderns cambiar d' ideas, assimilarse las mes novas y vifurelas. L' home-fóssil, l' home-patúm, es l' únich que, carregat de prejudicis, viu y admet afirmacions qu' eran certas fa dos sigles.

Lo qu' es veritat y subsisteix á través de tots els temps, es que l' escriptor á n' aquesta terra sembla que no tingui dret á la Vida.

Al pintor mes eminent, si li aneu y li diheu que us pinti una regadora, pagantli bé us ho farà. A un dibuixant se li permet que avuy ridiculisi lo que ahir va enlayrar; á un músich se li tolera qu' escriga una missa de *requiem* al mateix temps qu' unas *peteneras*. L' escriptor ha de ser conseqüent.

¡Com que 'l pagan tant bé!

Jo he vist á n' en Guimerá, cobrar vintiset pessetas de propietat intelectual durant un trimestre! A l' Iglesias, *Els vells*, un dels éxits més grans del Teatre Catalá, al cap de dos anys del seu estreno encare no li han donat quatre cents duros!... A n' á mí, *La gent del ordre*, drama original estrenat ab éxit—ho van dir els diaris y 'l públich—en el mateix escenari ahont s' hi representan *Els allotjats*, va donarme una miseria.

Una cosa es l' Art y l' altre 'l negoci, 'm direu.

Ja ho sabía. Pero tots els artistas, del seu Art ne poden viure; en cambi l' escriptor, del seu Art no més ne treu qu' un cau de serpetas, criadas al escalf del éxit.

N' hi ha que diuhén que jo me 'n penediré d' haver arreglat *Els allotjats*.

¿Per qué?

A París, á n' aquell París anatemisat per la gent que no ha passat may de Sant Gervasi, en Lavedan, un académich—académich no es lo mateix que mestre en gay saber, que 'n pot ser qualsevol versayre—té com á gran orgull en el catálech de las sevas obras *vaudevilles* tant pujats de color com son *Nouveau Jeu* y *Vieux marcheur*; pero aquí som á la culta y europeisada Barcelona, lo que no es obstacle porque las *Pauletas* ens entrabanquin dematí y vespre.

Pero ja sé lo qu' es la rabieta d' alguns dels meus companys.

A vosaltres lo que vos sab greu ¡oh puritans! es que l' empresari de Novedats em triés á mí pera fer l' arreglo; porque no 'm fareu pas creure que si en Joanet Elías vos hagués proposat el negoci, li haguereu respost:

—¡La moral no 'ns ho permet!

¡Ens coneixém massa!

Si precisament pels quatre xavos que vos donan á la redacció, en nom d' una moral que ni creyeu, ni practiqueu, heu de predicar lo que us manan.

Crítich hi ha hagut que m' ha dit: «Ja veurás, noy, una cosa es el diari y un' altra jo.»

¿Y per quinze duros al mes s' ha de donar gust als subscriptors?...

¡Quanta miseria!

He dit al comensar que contestaría á algú particularment, y vaig á ferho en forma de correspondencia de senmanari; aixís n' hi haurá per tothom.

Planas. — *El Noticiero*. Mira, parlarme tú de moral, me fá 'l mateix efecte que si el *Bombita* volgués cantar missa. A n' el diari podrás dir lo que 't manan, pero tú cada nit vas al teatro, rius molt y en els intermedis te veig entre bastidors ensumant...

¿Que 'ns coneixém d' avuy?

El Liberal. Aquest no sé quí es, pero li asseguro que lo que diu d' aquell ex governador, no es veritat.

Un' altra vegada entérisseu.

Ah! Gracias per la bona intenció, *compañero*.

Palla nova. Un altre anónim. Deu ser molt moral aixó d' amagar la cara. Vosté diu: «En Borrás, en Casas, en Capella y altres neulas...»

¡Adeu, eminencia!

Alló que diu que ab els xistos s' hi coneix qu' en Rusiñol m' hi ha donat un cop de má, ja li he escrit felicitant-lo per la part que li toca.

Realment, encare que 'ls pesi, en Rusiñol es el primer artista d' Espanya, y pot ensenyar á molta gent, inclús á vosté.

Pujol y Brull. — *Joventut*. Aquest firma; y lo que son las cosas, aixís que hi llegit la firma he presentit que 'm tocaría 'l rebre. Es l' agrahiment. Com jo, quan vosté feya tant malament las comedias ab els del *Intim* no li vaig dir may, per simpatía, sempre 'm vaig creure que m' ho pagaría bé.

¡No 's fiqui ab el *Don Jaume*! M' hi jugo qualsevol cosa que vosté 'l sab de memoria.

Mani y disposi, tant amichs com avans.

La Renaixensa. Un altre agrahit. Me venen á dir ab bonas paraulas que jo predico oli y vench vinagre. No 'n feu cas. Es un vici que 'l vaig adquirir quan era redactor de casa vostra. ¡L' exemple pot molt!

Bernat y Durand. — *Las Noticias*. Tú també fas de moralista. Aquell solt es fet ab la intenció d' un miura—dispensa la comparació.—Éts molt presumit! Perque te 'n vas anar en acabat el según acte—potser anavas á casa la *viuda Martí*—dius que la majoría d' espectadors van fer lo mateix.

No, home, no. Tú, no ets la majoría. Tú ets un bon noy que no té altre defecte que pendres el mon en serio.

Y tots aquells periódichs que per pudor no s' han ocupat de l' obra, jo 'ls hi pregunto: «Si es tant immoral ¿per qué l' anuncian? Aixó es pervertir als llegidors.» Pero es qüestió de céntims ¿vritat? ¿L' anunci vé á valer uns dos rals la ratlla ¿no es aixó? A la bossa no hi toquem. ¡Visca la moralitat!

Y deixo á molts per contestar.

Si ho he fet ab alguns, no ha sigut per despit, ni mala intenció. Es que tenia ganas de fer broma.

He fet molts anys de crítich, y sé cóm s' escriuhén las críticas. El públich qu' ompla el teatro y no para de riure un moment es el que 'm defensa. Jo, no mes puch dir qu' estich molt satisfet, que si s' han pensat molestar-me s' equivocan, porque, repetint la frase de Napoleón—la traduhiré en catalá porque molts dels meus crítichs no saben el francés—els diré: «Que parlin bé ó mal de mí; la qüestió es que 'n parlin.»

JACINTO CAPELLA

ENTRE MARIT Y MULLER

—Ara que s' acostan festas veste á fer pendre la mida de unas calsas... ¡desseguida si vols que las tingan llestas!

EL DESCANS DOMINICAL

—¡Balla!...
—Avuy no pot ser, fillet.

—¿Ya sabes que 'ls diumenches no poden circular els carruatches d' industria?

—Vet'aquí que no sé si aixó s' ha de pendre com á treball ó com á cástich.

Solemne inauguració del famosíssim descans.

—Passejar, tant com vulguis nen, pero... lo altre, es impossible.

—Realment, aquesta lley era una verdadera necessitat.

—Dispensin, pero 'm fan tancar la porta y no puch respirar per en lloch mes.

—Com qu' ara no estich per xo,
veshi tú, per mí, Tomasa...
las calsas, á n' aquí á casa
las portas mes tú que jo...

JOSEPH ROSELLÓ

TÍVOLI

A benefici dels artistes perjudicats ab motiu del incendi del teatro Casino de Puigcerdá, va celebrarse l'altre nit una escullida y variada funció, prenenthi part el primer actor D. Enrich Borrás, el tenor cómich senyor Fernández, el popular Bezares y un grapat de artistes més que ara no recordém y que mereixen ser felicitats pel seu acte de desinterés y companyerisme.

El públich respongué á la llamada omplint la sala de gom á gom y aplaudint totas las obras ab entussiasme.

NOVEDATS

Vinticinch representacions, sense descáns, van ja donadas del aixerit *vaudeville* «Els allotjats.» Aquest número es mes eloqüent que totas las diatribas escrites y per escriure contra tan zarandeada obra.

En lloch apart d'aquest número doném cabuda á unas apreciacions que fa l'autor sobre aquest assumpto, al contestar general y particularment las puyas que li han sigut dirigidas pels crítichs (?) barcelonins.

CIRCO BARCELONÉS

L'actiu empresari, Sr. Munt, ens comunica que pera la próxima temporada d'hivern s'han fet grans reformas en el local, entre las quals hi figura una magnífica instalació d'electricitat en totas las dependencias.

Al mateix temps ha contractat una notable companyia pera representar melodramas que s'anirán estrenant consecutivament. Figurarán en primer terme el conegut é intel·ligent primer actor D. Enrich Jiménez y la simpática primera actriu D.ª Concepció Galcerán. Altras actrius: Sras. Prats, Villalba, Susana Martínez y tres. Altres actors: Molgosa, Muñoz, Mas, Morera, Ferrer, Vilches, Munt (fill), Roca y Viñas.

Oportunament s'anunciará la inauguració.

CIRCO ESPAÑOL

La inauguració de la temporada tindrà lloch á mitjos de aquest mes, posantse en escena el popular é interesant drama *Los dos pilletes*, ab l'estreno de set decoracions, las millors que s'han fet pera aquesta obra, originals dels Srs. Moragas y Alarma.

El conegut escriptor mallorquí D. J. B. Enseñat ha entregat á l'empresa d'aquest teatro un arreglo del melodrama *La mendiga de San Sulpicio* pera l qual s'está construint un espléndit decorat.

El celebrat primer actor senyor Parreño s'encarrega de la direcció artística d'aquest teatro que pels auguris que s'han promet ser un dels més afortunats.

NOU

El popular empresari se-

nyor Güell anuncia una temporada de sarsuela petita, durant la qual pensa estrenar lo bó y millor que de nou se coneixi en els teatros de Madrit.

El quadro de companyia, ab tot y no ser definitiva-ment complert, demostra la bona ma de D. Bruno, donchs en ell hi figuran tiples com la Gabina de Muela, la Ramos, etc. y actors com en Joseph Alfonso, en Fernández y altres tan populars com aquests.

Desitjém al teatro Nou una bona razzia d'éxits al escenari y una bona pluja de moneda á la taquilla.

AUTÓMATAS NA RBON

La darrera producció estrenada es un graciós saynete en quatre quadros, titulat «Los novios burlados». Las figuretas s'hi mouhen ab molt salero, produhint l'efecte de una diminuta realitat.

El decorat d'aquesta obreta ha sigut pintat exprefés y agrada extraordinariament.

Además, la part cinematográfica es molt celebrada, donchs las novas pel·luculas estrenadas de poch, obtenen creixent éxit cada día.

N. N. N.

AHONT VA AQUEST...

¿Que 's creu que so una xico }
per l'istil de la Pepe }
que donantli una pesse }
li fa qualsevol coso }
A mí no 'm compra gita }
puig encar no me abando }
si te diners ja 'ls hi do }
y apa amunt que jo li ma }
¡Ah! y si sé que obra la bo }
per posarme á mí cap ta }
vindré ab una bona esta }
y li trauré aqueixa mo }
T
A
N
O
C
A

UN MATARONÍ

VIGILANT Y OBSERVANT

EL XANXES:—Me parece que esos dos no se 'n recordan de que hoy es diumenche...

BUSCANT FEYNA

—Ya que á los pobres toreros no nos dejan trabajar, ¿no podría V. tomarnos en concepto d' allotchats?

ser la *Cooperativa obrera catalana*, una altra creació dels companys de causa.

Si l' *Ateneo* va trobar-se ab que li fugia l' administrador ab els fondos de la caixa, á la desventurada *Cooperativa*, al any just de funcionar, li ha sortit un gep, en forma de déficit, que alguns evalúan en prop de 40 mil pessetas.

Tot aixó demostra lo que seria Catalunya si avuy per demá queya á las mans de aquesta gent.

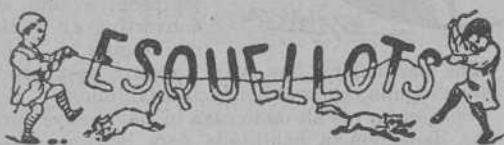
¡Bonica manera de fer patrial!

Tot just restablert de la seva dolencia, dissapte passat, á penas l' alcalde del rey va deixar-se veure en el despaig, ja va celebrar una nova entrevista ab el Sr. García Farsa.

¡Y després s' extranyarán de que recayguil!

Está bé que l' Sr. Lluch menjí músculs á tot pastó, si tant li agradan.

Pero si s' arriba á em-

En la sessió del dijous de la senmana passada, 'ls nostres regidors semblava talment que juguessin á la mona.

Que s' va nombrar una comissió d' estudi y regulació de serveys, y aquesta es l' hora que la tal comissió no s' ha reunit...—¡Declino la responsabilitat!—deyan alguns.

Que sense 'l treball previ de aquesta comissió no ha sigut possible formar un bon projecte de pressupost...—¡Declino la responsabilitat!—repetían.

Y per tot, fins per no haver-se sapigut organitzar unas malas festas de la Mercé, se declinava la responsabilitat.

Me sembla que als vuit mesos de constituït l' actual Ajuntament, els regidors haurían de donar llissóns una mica més adelantadas que aquestas de las *declinacions*, que son las primeras de la gramática.

Si n' hi ha que dormen y ronsejan, els més actíus y gelosos en el compliment de sos debers deurían dedicarse á despertarlos y á ferlos marxar á tota costa.

Lo menos que se li pot demanar á la majoria republicana es la confecció de un pressupost viable, en el qual se condensin y formalisin dintre de lo possible, els compromisos contrets ab el poble de Barcelona que va elegirla.

Per avuy ens contentém ab aquest toch d' avis.

Un altre día serém més clars y més esplicitos.

Digna pariona del *Ateneo barcelonés* ha vingut á

LAS IMPACIENCIAS DE DON GABRIEL

—Malalt ó no malalt, no m' puch aguantar més. ¡Vull anar al despaig!..

passar aquest múscul de claveguera, Sr. Lluch, créguins á nosaltres, per bon ventrell que tingui, lo qu' es aquest no 'l pahirá.

Però ¿es possible que hi haja qui 's proposi suprimir la font del carrer Nou de la Rambla?

Un periódich ho diu; pero nosaltres no ho podém creure.

Perque sobre prestar un bon servey á tot el vehinat, es una font aquella en certa manera històrica. Y no sols per ser tan antiga com el mateix carrer, sino per un altre motiu.

Al any 54, poch després de haver triomfat la revolució que tingué el seu desenllás en els camps de Vicálvaro, la font del carrer Nou de la Rambla, sigué teatro de una escena popular cómicotrágica, casi més trágica que cómica.

Passava per aquells encontorns

l' esbirro Tarrés, d' odiosa memoria, y veure'l las donas que anavan per aygua y tirárseli al damunt á cops de canti, sigué obra de un moment. Ab un xich més l' esbossinan.

Aquest recort, si no altre mérit, té 'l de pintar tota un' época.

La presencia de uns leprosos á Barcelona ha vingut á posar de relleu el grau de descuyt y abandono en que viu la nostra ciutat en materia d' hospitaliació.

L' Hospital de la Santa Creu, fundat á principis del sigle xv, es á dir en una época en que la lepra era una enfermetat molt difundida aquí y fora de aquí, tenia per assistir als malalts que la patian el titulat *Hospital de Sant Llázter*, situat prop del Padró.

La lepra va desaparèixer, y l' Hospital casi també. Dihém casi, perque á lo menos de nom, encare avuy se conserva.

Se conserva de nom y no de fet, perque lo qu' eran avants dependencias del Hospital de leprosos, s' han anat convertint en botigas de lloguer y habitacions particulars, que quan no altra cosa proporciona alguna renda al benéfich establiment.

Sols en un pis alt de la casa hi havia anys enrera una dependencia habilitada pera leprosos, y ocupada per pochos individuos que feyan el paper de malalts, si es que no ho estavan, pera justificar la permanencia de la institució, posantla á cubert de las lleys desamortizadoras.

Ara s' han presentat cassos de verdadera lepra... y l' Hospital de leprosos que feya molt temps venia essentho solzament de nom, está clar, no ha servit pel cas.

En la qüestió dels ferro-carrils pirinenchs ha succehit lo que temíam y recelavam.

A pesar de las seguretats que donava el govern de que las tres líneas serían consideradas baix el peu de la més estricta igualtat, y á pesar de la reunió dels arcaldes de Catalunya y de las protestas que en ella varen ferse en pro de las dos de Catalunya, desd' ara ja pot senyalar-se com á víctima, la del Noguera Pallaresa.

Examinin sino 'l conveni firmat pels representants de las dos nacions, y veurán en l' article segon que mentres per lo que 's refereix á la del Canfranch y á la de Puigcerdá se senyalan pera la seva terminació deu anys de plasso, desde 'l comens de las obras, per lo que respecta á la del Noguera 's prescriu que 'ls deu anys se comensarán á contar desde 'l día que las obras arribin á Sort.

A Sort, ahont encare no hi arriba ni la carretera que fa una pila d' anys va comensarse á construhir. Millor que á Sort podrián dir que las obras del carril de Noguera han de arribar á *Desgracia*.

Y á fe que ja hi son.

PER INFRACCIÓ DE LA LLEY

— ¡La senyora té un treball!

— ¡Cómo! ¿Traballs en diumenche?... Pagará la multa.

AL CEL

—¿Qué fas aquí, Pere?

—Proveheixo d'aygua per deixar-la anar sobre Barcelona si per la Mercé fan festes.

Perque la línia del Canfranch conta ab l'influència oficial, que 's guardarà molt de posarse malament ab la regió aragonesa sempre temuda.

Y per la seva part la línia de Ripoll-Ax conta ab el padrinatge decidit, per la part de Fransa del ministre Delcassé y per la de Espanya de la poderosa Companya del Nort.

Y quan aquestas siguin ultimadas y 'l tránsit de las regións del Centre de Fransa se fassi directament fins á Zaragossa y fins á Barcelona per l' una y per l' altra línia, ja hi haurá llavoras qui 's recordi de la del Noguera.

Sentím que la desventurada provincia de Lleyda, digna en tots conceptes de millor sort, n' haja de ser la víctima.

Y per aixó creyém que Catalunya en massa s' hauria de alzar en la seva defensa, pero no á crits solzament... A crits y á ofertas de capital.

Aquest seria 'l verdader catalanisme.

L' actual rey de Italia es molt aficionat á pescar, pero no té gayre sort en las sevas empresas.

Tornava días enrera de una de sas excursions, quan un pagés va acostárseli demanantli foch per la pipa, y al veure que no portava al cistell més que tres barbs petits, li va dir:

—Poch entén vosté en aquestas cosas de pescar. Pels peixets que porta se sembla al rey.

—¿Y que fa 'l rey?—li preguntá Victor Manuel mitj avergonyit.

—¡Que vol que fassi!... Se las pega de gran pescador, y es un home que no serveix més que per estar assegut sobre 'l trono.

Del libre de memorias de un filósoph:

«Se diu que las donas no saben guardar un secret. ¡Quin error! ¿Y donchs, el secret de la seva edat?... No hi ha ningú que 'l guardi tant com ellas»

QUÈNTOS

S' está parlant del nás extraordinari que tenen els gossos, y un dels interlocutors diu:

—Figureus el meu León. Ahir mateix, dos horas després de haver sortit de casa, flayrant flayrant, va saber trobar el meu rastre y se m presentá tot content y remenant la quía, ¿qué 'us ne sembla?

—¿Vols que t' ho digui ab tota franquesa lo que me 'n sembla? Que haurias de pendre un bany.

Un jove estava casat ab una senyora que ostentava en la barba una gran riquesa capilar.

—Sembla mentida—li deya un amich—que t' vagis poder enamorar de una dona tan peluda.

—T' equivocas. Quan m' hi vaig casar era encare barba-meca.

En un estanch:!

—Aquesta carta pesa massa: haurá de posarhi un altre sello.

—Vamos, está bé: ¿y vol dir que posant'hi un altre sello pesarà menos?

Perque t' vegés calsat nou t' has alsat tant las faldillas, que, t' hi vist fins el forat... que portas en una mitja!

A la primavera, els arbres, se bellugan voluptuosos: es quant els aucelll hi van á cantarhi 'ls cants melosos.

A la primavera, tú, te adornas ab picardía... y es quant el jovent te ve, á dirte... ¡quédat per tía!

J. MONTABLIZ

A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NUMERO

- 1.ª XARADA 1.ª—Mar-tin ga-las.
- 2.ª ID. 2.ª—E-na-mo-ra-da.
- 3.ª ENIGMA.—Corbata.
- 4.ª TENCA-CLOSCAS.—La Tempranica.
- 5.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—Espanyol.
- 6.ª GEROGLÍFICH.—Per perdigots á la Veu.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Actualidad palpitante

Ley de 3 de Marzo de 1904

EL DESCANSO DOMINICAL

Y REGLAMENTO PARA SU EJECUCIÓN

Precio 2 reales

RUSIA POR DENTRO

POR CRISTÓBAL DE CASTRO — Prólogo de JULIO BURELL

Un tomo en 8.º, Ptas. 3'50

LEON TOLSTOI

LA GUERRE
Russo - Japonaise

Ptas. 5

LEON BAZALGETTE

El problema
del porvenir latino

Un tomo, Ptas. 3

Santiago Rusiñol

El poble gris

Ptas. 5

Jacinto Capella

Libre del dolor

Preu 3 pessetas

POEMAS
D'AMOR

PER
APELES MESTRES
Preu: 2 pessetas

1904

EXCLUSIVO DE ESPAÑA

Dos tomos Ptas. 20

VIDAMOR
PER
J. BURGAS (Mayet)
Prólech de APELES MESTRES
Preu UNA pesseta

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebra á volta de correu, franca de ports. No respóndem d'extravios, si no 's remet ademés un ral pera certíficat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

TÍVOLI
GENT NOVA.—DE LA COMPANYYÍA DEL CIRCO EQÜESTRE

MR. CARLETTA, contorsionista. — LOUISE DUBLIN, chanteuse francesa. — JOHN BULLER, ciclista argentí.